

Political parties and forestry relations in Turkey's general elections in 2015

Erdoğan Atmı¹, Hikmet Batuhan Günşen^{1*}

^{1*} Bartın University, Faculty of Forestry, Department of Forest Engineering, Bartın, Turkey

* Corresponding author e-mail (İletişim yazarı e-posta): aaydin@duzce.edu.tr

Received (Geliş): 24.11.2015 - Revised (Düzeltilme): 22.12.2015 - Accepted (Kabul): 16.01.2016

Abstract: Political parties have important roles in the political decision making process on identifying the demand for public goods and services. In this context, political parties have significant impacts on identification and implementation of forestry policies. Their election manifestos/declarations have statements on forests and forestry, which are important sources of information for those parties' forestry policies. In this study, election manifestos of 11 parties that participated in the general elections that took place on June 7, 2015 and November 1, 2015 in Turkey were studied. Data were analysed with "Document Analyses" and "Content Analyses", then evaluated under eight titles. As a result of these assessments, the conclusion was that; there are significant differences between the parties' approaches to forests: some of them consider the forest not as an entity but as a source of income, developing populist discourses that are sure to appeal to the general public, through ambitious or impossible promises. It can also be said that the political parties fail to base their views on forests on reliable data.

Keywords: Forest property, 2B, Forest policy, forest-public relations, environment and forest.

Türkiye'de 2015 yılı genel seçimlerinde siyasi partiler ve ormancılık ilişkileri

Özet: Siyasal karar alma sürecinde kamusal mal ve hizmetlere olan talebin belirlenmesinde siyasi partiler önemli görevler üstlenmektedir. Bu kapsamda partilerin, ormancılık politikalarının belirlenmesinde ve uygulanmasında önemli etkileri vardır. Siyasi partilerin seçim bildirgelerinde/beyannamelerinde yer verdikleri ormanlar ve ormancılıkla ilgili beyanlar, o partilerin ormancılık politikalarını öğrenmek için önemli bir kaynaktır. Bu çalışmada 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 tarihlerinde yapılan genel seçimlere katılan 11 partinin seçim bildirgeleri incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda toplanan veriler "Belgesel Tarama" ve "İçerik Analizi" yöntemleriyle analiz edildikten sonra sekiz başlık altında değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda; siyasi partilerin ormanlara yaklaşımları konusunda önemli farklılıklar olduğu, kimisinin ormanlara bir varlık değil de gelir getirecek bir kaynak olarak yaklaştığı, halkın hoşuna gidecek populist söylemler geliştirdiği, abartılı veya yerine getiremeyeceği vaatlerde bulunduğu gibi tespitler yapılmıştır. Ayrıca partilerin ormanlar hakkındaki görüşlerini sağlıklı bilgilere dayandıramadıkları da söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Orman mülkiyeti, 2B, ormancılık politikası, orman-toplum ilişkileri, çevre ve orman

1. GİRİŞ

Siyasal karar alma sürecinde kamusal mal ve hizmetlere olan talebin belirlenmesinde siyasi partiler önemli görevler üstlenmektedir. Toplum iradesinin siyasi arenaya yansımaları olarak görülen siyasi partiler; siyasi sistemin niteliği ve karakteri ne olursa olsun çağdaş toplumların hepsinde birinci derecede önemli bir konumdadırlar (Kapani, 1998; Bulut ve Güven, 2010).

Ormancılık; ekolojik, teknik ve teknolojik, ekonomik, politik, toplumsal ve kültürel boyutları olan kararların alınıp uygulandığı bir etkinlik alanıdır. Dolayısıyla ormancılık ülkemizde siyasi etkileri olan ve bunun yanı sıra siyasi kararlardan etkilenen bir çalışma konusudur (Çağlar, 2015). Örneğin; 1946 yılında

Cite (Atıf) : Atmı, E., Gunsen, H.B., 2016. Political parties and forestry relations in Turkey's general elections in 2015. *Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University* 66(2): 587-599. DOI: [10.17099/jffiu.87085](http://dx.doi.org/10.17099/jffiu.87085)

geçilen çok partili dönemin ormancılık üzerindeki etkisinin olumsuz olduğu belirtilmektedir. O zamana kadar rasyonel yöntemlerle çözüm arayışları süren ormancılık sorunları, çok partili dönemde kısır politik çekişmelerin malzemesi haline gelmiş, çözüm arayışları rasyonel zeminden uzaklaşmıştır (Erdönmez ve ark., 2010). Süreç içinde iktidardaki siyasi partilerin genel seçimlerin hemen öncesinde ormancılık mevzuatında çeşitli değişikliklere başvurması, iktidarlarını sürdürmek için halkın beğenisini dolayısıyla oyunu kazanmak için uğraştıklarının göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Bu duruma; Cumhuriyet Halk Partisi'nin iktidarda olduğu (18. Hükümet) 24 Mart 1950 tarihinde çıkarılan 5653 sayılı kanun ile muhafaza niteliği taşımayan veya devamlı orman hasılatı vermeyen makiliklerin orman sınırları dışına çıkarılması, yine aynı yıl ve aynı iktidar döneminde yürürlüğe giren 5658 sayılı kanunla, 4785 sayılı kanunla devletleştirilen orman alanlarından bir kısmının sahiplerine geri verilmesi ile 1987 yılında Anavatan Partisi iktidarında (45. Hükümet) 6831 sayılı Orman Kanununun 6. Maddesinde yapılan değişiklikler ile devlet ormanlarında Orman Genel Müdürlüğü'nce yapılan işlerin bir kısmının başkalarına yaptırılabilceğinin kabulü örnek gösterilebilir (Erdönmez ve ark., 2010).

Ormanların zaman zaman iktidarlarını yitirme kaygısındaki partilerin siyasal propagandalarına kurban edildiklerine dair bir başka örnek ise Türkiye Cumhuriyeti 1961 Anayasası'ndaki "Ormanların tahrip edilmesine yol açan hiçbir siyasi propaganda yapılamaz" hükmüne karşın, 1970 yılında iktidarda olan Adalet Partisi ve muhalefet partilerinin bir araya gelerek uzlaşma halinde "Orman suçları için genel af çıkarılamaz" hükmünü Anayasadan çıkarabilmiş olmalarıdır. Bu hüküm sonradan 1982 Anayasası yapılırken Anayasaya tekrar konulmuştur (Özdönmez ve ark., 1996). Çağlar'a (1979) göre bu örnekler, siyasi partilerin iktidarlarını yitirme korkusuyla (tasasıyla) ne denli ödüllü ekonomik politikalar ortaya koyduklarının bir göstergesidir. Oysa ormancılık politikasının partiler üstü bir niteliğe sahip olması, iç politika aracı yapılmaması ve iktidar değişikliklerinden etkilenmemesinin ülke ormancılığının başarılı olmasını sağlayacak önemli unsurlar olduğu unutulmamalıdır (Eryılmaz, 1985).

Ülke ormancılığının siyasallaşmasının partileşmeden öteye geçemediği açıkça görülmektedir (Çağlar, 2015). Oysa belirlenen ulusal ormancılık politikası amaçlarına ulaşılabilmesi için öncelikle saptanan amaçların tüm ilgili kişi, grup veya örgütlerce benimsenmiş olmasında yarar bulunmaktadır (Gümü, 2004). Ormancılıkta katılımın önemli ilgi gruplarından biri olan siyasi partilerin, ormancılık politikalarının belirlenmesinde ve uygulanmasında önemli etkileri vardır (Atmış, 2003a; Atmış, 2003b; Anonim, 2005; Atmış, 2008; Atmış ve Günşen, 2011). Krott (2005) da ormancılık politikası hakkında önemli kararlar alınması sırasında üst düzey yönetim, parlamento ve siyasi partilerin katılımının çok önemli olduğunu belirtmektedir.

Çok partili temsili demokrasilerin olduğu ülkelerde bireyler, kamu mal ve hizmetlerine olan tercihlerini, partilerin açıklamış oldukları programlar (ve seçim bildireleri) doğrultusunda oylarını bir partiye vererek belirtmektedirler (Sakal, 1998). Bu kapsamda siyasi partilerin seçim bildirelerinde/beyannamelerinde ormanlar ve ormancılıkla ilgili yeterli veya yetersiz beyanlar sürekli yer almaktadır. Seçim bildireleri, ormanlarımızın içinde bulunduğu koşullara, giderek artan önemlerine, kamuoyunun çeşitlenen, yoğunlaşan ve yaygınlaşan ormancılık hizmeti beklentilerine, olası iklim değişikliklerinin gündeme getirebileceği ekolojik yıkımlara karşın siyasi partilerin ormanlarımıza ve ormancılığımıza yaklaşımlarını sergileyen önemli belgelerdir (Çağlar, 2007).

Siyasi partilerin orman ve ormancılık hakkındaki görüşlerinin tamamını seçim bildirelerinde bulmak mümkün değildir. Fakat bu belgelerden partilerin ormancılık konularına yaklaşımları hakkında önemli bilgiler elde edilebildiği daha önce yapılmış çalışmalarla ortaya konmuştur (Atmış, 2003a; Atmış, 2003b; Çağlar, 2007; Atmış, 2008; Atmış ve Günşen, 2011; Çağlar, 2011; Coşkun ve ark., 2015; Çağlar 2015). Bu çalışmanın çerçevesini; 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 Genel Seçimleri için siyasi partilerin hazırladıkları seçim bildirelerinin incelenmesi ve partilerin ormancılık hakkındaki yaklaşımlarının ortak bir zeminde analiz edilmesi oluşturmaktadır.

Bu çalışma 2002, 2007 ve 2011 genel seçimleri ile ilgili olarak Atmış (2003b), Atmış (2008) ile Atmış ve Günşen (2011) tarafından yapılan çalışmaların devamı niteliğindedir. Bu çalışmalar; siyasi partilerin ormana gereken önemi vermediklerini ve ormancılık hakkında tutarlı politikalar oluşturmadıklarını, oysa Türkiye'de sürdürülebilir ormancılığın gelişmesi için siyasi partilere önemli görevler düştüğünü ortaya

koymuştur. Bunun için, siyasi partilere ormancılık politikalarını orta ve uzun vadeli planlara dayandırmaları, bunun için de kendi AR-GE birimlerinden, üniversitelerden ve sivil toplum örgütlerinden destek almaları önerilmiştir.

Bu çalışma da önceki çalışmalar gibi; siyasi partilerin ormanlar ve ormancılık hakkındaki politikalarını seçim bildireleri aracılığıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Bulgular içindeki ilk başlık olan “Genel Bilgiler” kısmında partilerin ormancılık politikaları niceliksel olarak değerlendirilmiştir. Sonraki yedi başlık altında niteliksel değerlendirmelere yer verilmiştir. Bu değerlendirmeleri yaparken partilerin görüşlerini objektif olarak yansıtmaya gayret edilmiştir. Sonuç kısmında ise bulgular değerlendirilmiştir.

2. MATERYAL VE METOT

7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 Genel Seçimlerine katılan siyasi partilerin listesi, parti isimlerinin kısaltmaları ve bu partilerin aldıkları oy oranları Tablo / Table 1’de yer almaktadır (YSK, 2015a; YSK, 2015b). Bu bilgilere göre; 7 Haziran 2015 tarihindeki seçimde ilk sırayı % 40,87’yle AKP, ikinci sırayı % 24,95’le CHP ve üçüncü sırayı % 16,29’la MHP almıştır. 1 Kasım 2015 tarihindeki seçimde de bu sıralama değişmemiştir. Fakat birinci sırayı alan AKP oyları beş aylık kısa süre içinde % 25 gibi büyük bir oranla artmış, CHP oyları küçük bir artış göstermiş, MHP ve HDP oyları ciddi oranda düşmüştür.

Tablo 1. Siyasal partilerin 07.06.2015 ve 01.11.2015 genel seçimlerindeki oy oranları (YSK, 2015a; YSK, 2015b).
Table 1. Vote ratio of political parties on June 7 and November 1, 2015 general elections (YSK, 2015a; YSK, 2015b).

Parti Adı*	Kısaltma**	07 Haziran 2015		01 Kasım 2015	
		Seçmen sayısı	Oy Oranı (%)	Seçmen sayısı	Oy Oranı (%)
Adalet ve Kalkınma Partisi	AKP	18.867.411	40,87	23.681.926	49,50
Cumhuriyet Halk Partisi	CHP	11.518.139	24,95	12.111.812	25,32
Milliyetçi Hareket Partisi	MHP	7.520.006	16,29	5.694.136	11,90
Halkların Demokratik Part.	HDP	6.058.489	13,12	5.148.085	10,76
Saadet Partisi	SP	949.178	2,06	325.978	0,68
Vatan Partisi	VATAN P.	161.674	0,35	118.803	0,25
Bağımsız Türkiye Partisi	BTP	96.475	0,21	49.297	0,10
Demokratik Sol Parti	DSP	85.810	0,19	31.805	0,07
Demokrat Parti	DP	75.784	0,16	69.319	0,14
<i>Top. Uz. Ref. Kalk. Partisi</i>	<i>TÜRK P.</i>	72.701	0,16	-	-
<i>Hak ve Özgürlükler Partisi</i>	<i>HAK-PAR</i>	58.716	0,13	108.583	0,23
<i>Halkın Kurtuluşu Partisi</i>	<i>HKP</i>	60.396	0,13	83.057	0,17
Anadolu Partisi	ANAPAR	27.688	0,06	-	-
<i>Doğru Yol Partisi</i>	<i>DYP</i>	28.852	0,06	14.131	0,03
Liberal Demokrat Parti	LDP	26.500	0,06	26.816	0,06
<i>Merkez Parti</i>	<i>MEP</i>	20.945	0,04	-	-
<i>Millet Partisi</i>	<i>MİLLET</i>	17.473	0,04	19.714	0,04
<i>Komünist Partisi</i>	<i>KP</i>	13.780	0,03	52.527	0,11
<i>Yurt Partisi</i>	<i>YURT-P</i>	9.289	0,02	-	-
<i>Hak ve Adalet Partisi</i>	<i>HAP</i>	5.711	0,01	-	-
<i>Büyük Birlik Partisi</i>	<i>BBP</i>	-	-	253.204	0,53
<i>Bağımsızlar</i>		488.226	1,06	51.038	0,11
Toplam		46.163.243	100	47.840.231	100

*İtalik olarak yazılan siyasi partilerin seçim bildirelerine (beyannamelelerine) ulaşamamıştır.

**Makalenin geri kalan kısmında partiler için bu kısaltmalar kullanılacaktır.

Çalışmanın verileri nitel veri toplama yöntemlerinden biri olan belgesel tarama (doküman metodu) yöntemi doğrultusunda elde edilmiştir. Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belgesel tarama denilmektedir. Belgesel tarama, belli bir amaca dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır. Belgesel tarama, hemen her araştırmacı için kaçınılmaz olan bir veri toplama tekniğidir (Karasar, 2014). Siyasal partilerin programlarında ilköğretim kademesinde gerçekleştirmeyi hedefledikleri düzenlemeleri analiz eden Bulut ve Güven de (2010) bu veri toplama tekniğini kullanmıştır. Bu çalışmada 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 tarihlerinde yapılan genel seçimlere

katılan partilerden 11'inin seçimler için hazırladıkları "Seçim Bildirgeleri (Beyannameleri)" incelenerek bu partilerin orman ve ormancılık hakkındaki düşünceleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Seçimlere katıldıkları halde seçim bildirgesine ulaşamayan 10 parti ise değerlendirme dışı bırakılmıştır. Siyasi partilerin iki seçim arasındaki 5 aylık kısa süre içinde seçim bildirgelerindeki orman ve ormancılıkla ilgili hükümleri kayda değer şekilde değiştirmedikleri, yalnız AKP ve CHP'nin 1 Kasım seçimler öncesi, 7 Haziran seçimleri için hazırlamış oldukları seçim bildirgelerine sadece birer konuda ekleme yaptıkları tespit edilmiştir. Partilerin seçim bildirgelerine (beyannamelerine) resmi web siteleri aracılığıyla ulaşılmıştır. Her partinin çalışmaya konu olan görüşleri o partinin seçim bildirgesinden alıntılandığı için, "Bulgular" kısmında yer verilen parti görüşlerini içeren alıntılar için metin içi atıf verilmemiştir. Bu nedenle seçim bildirgeleri kaynakça kısmında ayrıca yer almamaktadır.

Çalışmada öncelikle partilerin seçim bildirgelerinde ormancılıkla ilgili görülen kısımları tespit edilmiş, daha önce yapılan çalışmalarda (Atmış, 2003b; Atmış, 2008; Atmış ve Günşen, 2011) öne çıkan kelimeler de dikkate alınarak orman ve ormancılıkla doğrudan veya dolaylı olarak ilgili 45 sözcük belirlenmiştir. Bu sözcükler belgesel taramanın bir türü olan içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi; siyaset, sosyoloji, psikoloji, iletişim ve edebiyat gibi birçok disiplinde yoğun olarak kullanılmaktadır. İçerik analizi belirli kurallar çerçevesinde metinlerin içeriklerini analiz eden bir yöntemdir. Temel amacı ise sayıca fazla olan metin yığnında, araştırma sorusu açısından önem arz eden ortak bilgileri tespit etmek ve değerlendirmektir. İçerik analiziyle araştırmanın sorusu doğrultusunda, metinlerin içeriklerinden önem arz eden bilgiler seçilmekte, sınıflandırılmakta, kodlanmakta ve yorumlanmaktadır (Türkdoğan ve Gökçe, 2012). Analizde tarama kelime düzeyinde yapılmıştır. Fakat orman ve ormancılıkla ilgili sözcüklerin bulunduğu bütün cümleler çalışmaya dahil edilmiştir. Taranan sözcüklerin parti seçim bildirgesinde yer alıp almadığı, yer alıyorsa kaç defa yer aldığı tespit edilmiştir. Bu analizin sonuçları "3.1. Genel Bilgiler" başlığı altındaki Tablo / Table 2'de gösterilmiştir. Daha sonra partilerin ormancılığın önemli konularına bakışlarını sorgulayacak şekilde oluşturulmuş diğer yedi başlık altında, partilerin seçim bildirgelerindeki ifadeleri değerlendirilmiştir. Bu ifadelerdeki benzerlik ve farklılıklar ortaya konmuştur.

3. BULGULAR

3.1 Genel Bilgiler

Bu bölümde siyasi partilerin orman hakkındaki görüşlerini değerlendirebilmek için; çevre, doğa koruma ve ormancılık başlıkları altında toplanan sözcükleri hangi yoğunlukta kullandıkları analiz edilmiştir (Tablo 2).

Ormancılıkla ilgili seçilmiş olan ve Tablo / Table 2'de gösterilen 45 sözcüğü seçim bildirgelerinde en çok kullanan parti 199 sözcükle **AKP**'dir. Bu partiyi 148 sözcükle **CHP**, 108 sözcükle **MHP** izlemektedir. Onları sırasıyla **SP** (60), **DSP** (52), **ANAPAR** (52) ve **HDP** (47) izlemektedir.

Siyasi partiler en çok çevre başlığı altındaki sözcüklere (514) yer vermişlerdir. Daha sonra ormancılık (146) ve doğa koruma (35) başlığı altındaki sözcükler seçim bildirgelerine girmiştir. Partiler 191 sözcükle en çok doğal/doğa/tabiat sözcüklerini kullanmıştır. **CHP** bu sözcükleri en çok kullanan (61) partidir. Partiler 82 kez orman sözcüğünü kullanmıştır. **AKP** orman sözcüğünü en fazla kullanan (32) partidir. Partilerin ağırlıklı olarak kullandıkları üçüncü sözcük 59 kez kullanılan havza sözcüğüdür. Daha sonra sırasıyla ekoloji/ekolojik (37), kırsal kalkınma (32), doğal kaynak (27), HES (20) sözcükleri yoğun olarak kullanılmıştır. Partiler diğer sözcükleri daha düşük yoğunlukta kullanmıştır.

3.2 Orman Mülkiyeti ve İşletmeciliği

2015 genel seçim bildirgelerinde ormanların özelleştirilmesi konusunda görüş bildiren tek parti **ANAPAR**'dir. **ANAPAR** "ormanların yağmalanmasına satılmasına, kiralanmasına karşı" olduğunu açık bir dille belirtmiştir.

Değerlendirmeye alınan 11 partinin 7'si 2B sorununun çözümü hakkında görüş bildirmiştir. Bu anlamda 2B konusunun diğer konulara göre partilerin gündeminde daha çok yer işgal ettiği söylenebilir. Siyasi partilerin bir kısmı 2B arazilerinin satışını düzenleyen 6292 sayılı Kanunu 2012 yılında hiç çıkmamış gibi

değerlendirerek, bu düzenlemeyi kendilerinin yapacaklarını vaat etmektedir. Örneğin; **DP 2B**'leri "gelir getirecek şekilde" değerlendireceğini, **SP** "gerçek sahibi olan orman köylülerine uygun şartlar ile" satacağını, **MHP** "adil ve hakkaniyete uygun şekilde" çözüme kavuşturacağını belirtmektedir. **MHP**; "villa ile yayla evi sahipliğini birbirinden ayıran adil ve hakkaniyetli bir yöntemle çözülecek, büyük kent merkezlerinde ve sahillerde rant dağıtma yolu olarak kullanılmasına izin verilmeyecek, özellikle orman köylüsünün mağduriyetleri giderilecektir." derken konuya sınıfsal bir yaklaşım getirmektedir.

Tablo 2. Partilerin seçim bildirelerinde kullandıkları orman ve ormancılıkla ilgili terimler.
Table 2. Forest and forestry related terms in election manifestos of parties.

Seçilmiş Sözcükler	AKP	CHP	MHP	HDP	SP	VATAN	BTP	DSP	DP	ANAPAR	LDP	TOPLAM
Doğa/Doğal/Tabiat	22	61	26	17	12	3	2	19	3	24	2	191
Doğal Kaynak	3	7	7	0	2	1	0	2	1	2	1	26
Ekoloji/Ekolojik	2	13	3	13	3	0	1	1	0	1	0	37
Ekosistem	1	6	5	3	1	1	1	0	1	0	0	19
Endemik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Erozyon	6	1	3	0	2	1	0	4	0	1	0	18
Habitat	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Çevrenin Korunması	4	4	2	0	3	0	0	3	1	0	0	17
Küresel İklim Değiş.	12	14	1	0	2	0	0	1	0	2	0	32
Sera gazı	3	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	6
Sürdürülebilir Kalkınma	6	2	3	0	0	0	0	2	0	1	0	14
Kırsal Kalkınma	16	3	7	0	4	0	0	1	0	1	0	32
Ekoturizm/Doğa turizmi	3	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	6
HES	6	2	1	3	1	0	3	2	0	2	0	20
ÇED	2	10	2	0	4	0	0	0	1	0	0	19
Havza	37	7	7	0	2	0	0	5	0	1	0	59
Yeşil alan/yeşil kuşak	1	4	1	1	1	0	0	1	0	3	0	12
Botanik/Botanik bahçe	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Yaban Hayatı	2	1	4	0	1	0	0	0	0	0	0	8
Biy. Çeş./Biyçeşitlilik	6	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	10
Doğa koruma	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Korunan Alan	8	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	9
Milli Park	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2
Tabiat Parkı	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2
Tabiatı Koruma Alanı	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Tabiat Anıtı	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Muhafaza Ormanı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Orman	32	2	17	5	9	1	0	7	2	7	0	82
Kent (Şehir) Ormanı	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Orman Köylüsü/Köyü	2	0	4	0	1	0	0	0	0	0	0	7
Orman Yangını	3	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	5
Orman Ürünü/Ürünleri	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Orm. Örg./Bakanlık	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Orm. Kanunu/Mevzuat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2B	1	1	2	2	1	0	0	1	0	0	0	8
Orman Kadastro	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	3
Ormancılık Kooperatifi	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Orman Amenajmanı	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Orman suçu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ormancılık	1	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Sür.Ormancılık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sür. Orman Yönetimi	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Ağaçlandırma	6	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	9
Mesire yeri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mera	1	5	1	3	3	0	0	1	2	3	0	19
TOPLAM	199	148	108	47	60	8	7	52	11	52	3	695

Geri kalan muhalif partiler ise 6292 sayılı yasanın orman köylülerini mağdur ettiğini belirterek, orman köylüsü yararına bir çözüm bulacaklarını iddia etmektedir. Bunlardan **DSP** bu yasanın haksız bir düzenleme

olduğunu, bu düzenlemenin ortadan kaldırılarak hak sahiplerine “haklarını teslim edecek” yeni düzenlemeler yapılacağını “fahiş fiyatlar ve bundan doğan sorunların” giderileceğini, “vatandaşların dedelerinden miras yoluyla sahip oldukları ve yıllarca kullandıkları toprakları ve oturdukları evlerindeki hukuksuzlukların” düzeltileceğini, “haksız yere ellerinden alınan toprakları ve evleri” nin kendilerine iade edileceğini bildirmektedir. **HDP** “2B tarım arazilerinin ranta açılma sürecine” son vererek, “2B tarım arazilerinin (!) geçimlik tarım amaçlı kullanılmasının” temin edileceğini söyleyerek sadece tarım alanı olarak kullanılan 2B arazileri üzerinde bir düzenleme yapacağını bildirmekte, fakat bunun satış, kiralama veya başka bir şekilde mi olacağını belirtmemektedir. **CHP** de 2012 yılında yapılan düzenlemeyi yeterli bulmayarak “Hak sahipliği şartlarını taşıdığı halde, bedelin yüksek olması ya da taksit süresinin yetersizliğinden dolayı başvuru yapamamış veya başvuru yaptığı halde bedelini ödeyememiş yurttaşlara” yeni süre tanıyacağını belirterek, bu alanların işgalcisi dışında kişilere satılmış olabileceği durumunu göz ardı etmektedir. **AKP** ise; bu arazilerin “değerlendirilmesi ve satışı konusunda yapılan düzenleme ile 40 yıldır çözülemeyen ve vatandaşa ile devleti karşı karşıya getiren meseleyi çözdüğünü” iddia etmektedir.

On üç yıldır ülke yönetimini elinde bulunduran **AKP** bu seçim bildirgesinde de, yapacaklarının yanı sıra yaptığını iddia ettiklerini de öne çıkarmaktadır. Bir yandan orman alanlarını 2015 yılında 22 milyon hektara, 2023 yılında ise ülke yüzölçümünün yüzde 30’una, yani 23,3 milyon hektara yükselteceğini iddia ederken, diğer yandan 2002 yılında “208 milyon dekar” olan orman varlığını “217 milyon dekar” çıkararak Türkiye’yi “dünyada orman varlığını arttıran nadir ülkelerden biri” haline getirdiklerini iddia etmektedir. Orman varlığını artırma konusunda “her türlü tedbiri” alacaklarını, ormanları “ekonomik, sosyal ve ekolojik fonksiyonlarını gözetilen bir anlayışla sürdürülebilir orman yönetimi ilkeleri doğrultusunda yönetmeye” devam edeceklerini belirtmektedir.

3.3 Orman Toplum İlişkileri

Orman toplum ilişkileri konusunda düşüncelerine açıklayan sadece iki parti vardır. Bunlar **AKP** ve **MHP**’dir. Bu iki parti de orman toplum ilişkilerini sadece orman köylü ilişkileri, kırsal kalkınma ve orman köylülerinin kalkındırılması ekseninde ele almaktadır.

Bildirgesinde “ormanları koruyacağını ve orman köylüsünün mağduriyetini gidereceğini” iddia eden **MHP**; orman köylülerine “meslek edindirme ve beceri kazandırma programlarıyla tarım dışı sektörlerde istihdam edilmeleri imkânı” sağlayacağını, onlara “tarımsal üretim yapabileceği arazi tahsisleri yapılarak iskânlarını” temin edeceğini, “bunlardan boşalan alanların ormanlaştırılarak iskâna yasak bölgeye” dönüştüreceğini bildirmektedir. Bu uygulama Anayasa’nın 169. ve 170. maddelerinde belirtilen ve 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 2. ve 13. maddelerinde yer alan, kamuoyunda 2B olarak bilinen uygulamanın başlatılmasına neden olan teknik uygulamanın ta kendisidir. Mevzuatta yer alan fakat günümüze kadar yeterince karşılık bulamayan bu uygulama **MHP**’nin bildirgesiyle tekrar gündeme getirilmektedir. **MHP** ayrıca özel ormancılık uygulamalarında “talep eden gerçek ve tüzel kişilerin yanında orman köylülerine de belirli şartlar ve sürelerle, bedelsiz arazi tahsis” etmekten yanadır.

AKP ise konuya daha çok kırsal kalkınma boyutuyla yaklaşmaktadır. Seçim bildirisinde “Sürdürülebilir Kalkınmanın kırsal üretim ve koruma ile mümkün olacağı” ndan hareketle kendi döneminde hazırladığı “Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi” ile “Kırsal Kalkınma Planı” na atıf yapan **AKP**, bu söylemi içinde orman köylülerine özel bir atıfta bulunmasa da, “kırsal nüfusun temel ve altyapı ihtiyaçlarını karşılamayı” vaat etmektedir.

AKP, orman köylülerinin yerinde kalkındırılması için 5 yıllık dönemde “5 Bin Köye, 5 Bin Gelir Getirici Orman Projesi” yle orman alanları ve çevresine “ceviz, badem, fıstık çamu gibi meyveli orman ağaçları” dikmeyi vaat etmektedir. İktidarı sırasında bu tür ağaçlandırma faaliyetlerini arttıran **AKP**, tür seçimiyle ağaçlandırma faaliyetlerinin yöresel ekonomiye katkısını öne çıkarırken, ekolojik yanını göz ardı etmektedir. **AKP**, yine orman köylülerine değinmemiş olsa bile kendi dönemlerinde (2003-2014), 1990-2002 dönemine göre; “kredi verilen kooperatif sayısını yaklaşık 3 kat, destek miktarını ise yaklaşık 22 kat” arttırdıklarını iddia etmektedir. **AKP**, diğer önemli e-devlet projelerinden birinin de “Orman Bilgi Sistemi Projesi” olduğunu beyan etmektedir. Ancak beyannamede bu projeye ilgili ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır.

3.4 Politika ve Mevzuat Değişikliği

LDP “Çevre ve doğal kaynakların korunmasını” en öncelikli politikalarından biri olarak sayarken, bu politikaların belirlenmesinde gönüllü kuruluşların temsilcilerinden oluşan bir “çevre kurulu” oluşturacağını belirtmektedir. **ANAPAR** “Turizm politikasının oluşturulmasında; tarihi, turistik, doğal ve kültürel değerlerimizin korunması ve zarar görmeden işletilmesine yönelik uygulamaları, özellikle ekoturizm politikalarını destekleyeceğini” belirtmektedir. **ANAPAR** “Anadolu’ya özgü endemik bitkilerin, hayvan türlerinin ve doğal yaşamın korunması için özel düzenlemeler yapmayı” da vaat etmektedir. **ANAPAR** ayrıca; yer altı ve yer üstü kaynaklarının etkin biçimde korunması için “Doğal Kaynaklar Bakanlığı” kuracağını beyan ederek örgüt yapısında bir değişikliğe gideceğinin sinyalini vermektedir. **DP** “Turizme yönelik bir devlet politikası belirlenmesini, Çevresel Etki Değerlendirmesi’nin turistik alanlar için de yapılmasını ve ülke turizminin doğa korunarak canlandırılmasını” sağlayacağını vaat etmektedir. **SP** “Çevre koruma politikalarında, vatandaşlarla, tüm ilgili sektör ve sivil toplum kuruluşları ile ortak, katılımcı” yaklaşımlardan yanadır.

HDP “Tarım ve orman arazilerinin korunması, geliştirilmesi, kentli nüfusun da hem üretici hem tüketici olabileceği şekilde bu alanların yurttaşlar yararına sunulması yönünde politikalar” üretmekten yanadır. **HDP** ayrıca oluşturacakları yeni anayasada “doğal varlıkların ve hayvanların korunmasını” esas alacağını açıklamıştır. **CHP** “Adil ve Demokratik Bir Çalışma Düzeni” başlığı altında “tarımda ve ormanda çalışanların da” oluşturacakları yeni “İş Yasası” kapsamına alınacağını bildirmektedir.

MHP ise “Belde ve köylerde, üretim yapısı ve potansiyeli dikkate alınarak tarım, hayvancılık, sağlık, turizm, orman, maden ve diğer alanlarda kamu görevlileri görevlendirilecektir. Görevlendirilenlerden kıdem, liyakat ve benzeri hususlara göre belirlenecek birisi belde ve köy mülki idare temsilcisi olacaktır.” derken bu görevlendirmenin hangi amaçla yapılacağını ve görevlendirilenlerin hangi kurum adına çalışacağını belirtmemiştir.

AKP ise; iktidarı döneminde imza attığı “BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi” ve 2009 yılında taraf olunan “Kyoto Protokolü” çerçevesinde hazırlanan “Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi” ile “İklim Değişikliği Eylem Planı”na atıf yapmakta, toplumsal muhalefetin büyük tepkisi nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi’nden bir türlü geçiremediği “Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu”nu yeniden gündeme getireceğini belirtmekte, “çevre politikalarında ve uygulamalarında ülkemizde yeni bir dönem başlattık. Çevreyi koruma, her türlü kirliliği giderme, ağaçlandırma, yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği, tarım topraklarının korunması, içme suyuna erişim alanlarında önemli adımlar attık.” şeklinde yeni vaatten çok yaptıklarını anlatan bir dil seçmiştir.

3.5 Plan Proje ve Kadastro Çalışmaları

ANAPAR “Ülkedeki Genel Havza Planlamalarını yeniden düzenleyeceğini” belirtirken, “Dönüşüm projelerinde, doğal, tarihi ve kültürel değerleri koruyarak ormanlar, meralar, sulak alanlar, kıyılar ve tarım alanlarını yapılaşma dışında tutacağını” bildirmektedir. **HDP** “hiçbir çalgın ve doğayı tahrip edici projenin tarihi mekânlar ve ormanlar gibi doğal alanları yok etmesine, ekolojik yıkıma yol açmasına izin vermeyeceğini, başlatılmış olan projeleri durduracağını” açıklamıştır. **SP** ise kadastro ve mülkiyet sorununu “Orman alanlarının kadastral verilerinin uydudan takibini sağlamak için” kuracağı “Orman Alanları Takip Sistemi (ORA-TAS)” ile çözmeyi düşünmektedir. **SP** ayrıca “Orman amenajman (düzenleme) planları hazırlanarak uygulanacaktır.” diyerek ormancılıkta yıllardır uygulanmakta olan amenajman planlarını yeni bir uygulamaymış gibi sunmaktadır.

MHP 2002’den beri bütün seçimlerde gündeme getirdiği “Orman kadastro ile genel kadastro birleştirilerek, mülkiyet anlaşmazlıklarının giderilmesi temin edilecek” vaadini bu seçimde de yenilemiştir. **AKP** de “Ormanların sınırlarının korunması ve mülkiyet problemlerinin çözümüne yönelik orman kadastro çalışmalarını hızlandıracağını, 2019 yılı sonuna kadar ormanların tamamının tapu ve tescil işlemlerini tamamlayacağını” bildirmiştir.

3.6 Ormancılık Hizmetleri ve Korunan Alanlar

ANAPAR “Yabani hayvanların kendi doğal çevrelerinde, türlerine özgü koşullarda karada, havada veya suda yaşamalarını ve üremelerini temin üzere Doğal Hayatı Koruma Fonu” kurmayı, “Tarihsel birikimin, kültürel zenginliğin ve doğanın muhafazasını” esas almayı, “Kentteki doğal alanları, ormanları” korumayı, “Tarihi ve doğal SİT alanlarını tartışmasız koruyup turizme kazandırmayı” vaat etmektedir.

DSP “ormanlarının ve yer altı kaynaklarının etkin bir biçimde değerlendirildiği bir Türkiye’de yaşamak istediğini” belirterek ormanları doğal varlıktan, öte sonuna kadar değerlendirilmesi gereken bir doğal kaynak olarak görmektedir. **VATAN P.** ise “Ormanlar, kıyılar, bitki tür zenginliği ve yabani hayvan varlığını” koruyacağını, bu değerleri “özel çıkarıcılığın neden olduğu yıkımdan” kurtaracağını bildirmektedir.

SP “Korunan alanlarda (milli parklar, tabiatı koruma alanları, yaban hayatı geliştirme alanları, tabiat parkları, sit alanları, özel çevre koruma bölgeleri, tabiat varlıkları ve sulak alanlar...) kentleşmenin ve rant amaçlı tahribatın önüne geçilecektir.” diyerek korunan alanları tek tek saymış, özellikle mevcut iktidar döneminde bu alanların rant amaçlı olarak tahrip edildiği vurgusunu yapmıştır. **HDP** de bu tahribe vurgu yaparak “ekolojik dengenin yıkımına yol açan projelerin iptal edileceğini, bu tür projeler için tahrip edilen orman alanlarının yapılaşmaya açılmayacağını” beyan etmiştir.

MHP bir taraftan “Ormanlar çok amaçlı yararlanma, devamlılık, katılımcılık, biyolojik çeşitlilik, uzmanlaşma, su ve yaban hayatının ve ekosistemin etkin korunması hususları dikkate alınarak işletilecek, korunacak ve geliştirilecektir.” derken, diğer taraftan bunlara “ekonomik değer kazandırmaktan” yanadır. Yine bir taraftan “Yaban hayatının korunmasına özen gösterilecek” derken, diğer taraftan “Genel ve devlet avlağı uygulamasından özel avlak uygulamasına geçilerek yaban hayatının geliştirilmesi sağlanacaktır.” diyerek yapacağı korumayı av potansiyelini güçlendirmek ve özel avlak sahipliğini teşvik etmek için hayata geçirmekten yanadır.

CHP “Doğa korumada yetki ve görev karmaşasını bitireceğiz.” diyerek doğa korumada temel sorunun örgüt yapısında yaşanan karmaşadan kaynaklandığını işaret etmektedir. Bu parti de “Doğal Kaynakların Yönetimi” başlığını taşıyan kısımda doğaya bir varlıktan çok “kaynak” olarak yaklaşmakta ve daha çok su kaynaklarının yönetimini öne çıkarmaktadır. Bu kapsamda “Uluslararası koruma altında olan alanlarda maden araması ve HES yapmayacağız.” garantisini vermektedir. **CHP** seçim programına 1 Kasım 2015 seçimleri öncesi eklediği “Turizm tahsislerini gözden geçirecek, haksız tahsisleri iptal edecek, doğal ve kültürel varlığımıza zarar veren uygulamalara son vereceğiz.” ibaresiyle turizm tahsislerinde çevre ve ormanların korunmasına önem vereceğini vurgulamıştır.

AKP iktidarı döneminde “19 ilde belirlenen Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Envanterini, 2019 yılına kadar 81 ile yaygınlaştıracığını” vaat ederken, “Korunan alanların yönetimi konusunda iyileştirmeler yapacağını, korunan alanlar içinde ekoturizm gibi gelir getirici faaliyetleri planlayacak ve destekleyeceğini, bu alanlarda yöre halkına alternatif gelir imkânı sunan alan kılavuzluğu uygulamalarını düzenli olarak gerçekleştirileceğini ve bu uygulamaları teşvik edeceğini” belirterek konuya diğer partiler gibi yerel ve genel ölçekte gelir getirici bir açıdan yaklaşmaktadır.

AKP iktidarda olmanın verdiği özgüven sayesinde icraatlarını sergileme fırsatı da bulduğu için, bu seçim bildirgesinde de yaptıklarını biraz da abartarak anlatmaya devam etmiştir. Bu kapsamda; “2002 yılında 952 olan korunan alan sayısını 2013 yılında 1.760’a, korunan alan miktarını ise 3,4 milyon hektardan 6,3 milyon hektara” çıkarttıklarını, “korunan alanların toplam yüz ölçümüne oranını 2002 yılındaki yüzde 4,34 oranından 2014 yılında yüzde 8,10’a” yükselttiklerini, “12 yıl içinde Milli Park sayısını 33’ten 40’a, Tabiat Parkı sayısını 17’den 192’ye” artırdıklarını, “2003 yılından 2015 yılına kadar 127 adet şehir ormanı ve 2014 yılı sonu itibarıyla toplam 227 bal ormanı” kurduklarını, “Türkiye’yi, orman yangınlarıyla mücadelede çevre ülkelerine de her an yardım edebilecek güçlü bir orman yangını söndürme sistemine” kavuşturduklarını, “2002 yılında 12 olan Özel Çevre Koruma Bölgesi sayısını 2014 yılında 16’ya” yükselttiklerini, “25 havzanın havza koruma eylem planlarını 2013 yılı sonunda tamamladıklarını” yapacaklarının göstergesi olarak sıralamıştır. **AKP** ayrıca “Doğa koruma faaliyetlerine devam edeceğini”

belirterek, “*Yaban hayatının korunması ve desteklenmesi amacıyla Yaban Hayatı Kurtarma ve Rehabilitasyon Merkezleri kuracağımı*” duyurmaktadır.

3.7 Ağaçlandırma Özel Ormanlık ve Teşvikler

VATAN P. “*Erozyonu önleme ve ağaçlandırma amacıyla, yoğun bir seferberlik*” gerçekleştireceğini, **MHP** ise “*Orman köylüsüne ve talep eden gerçek ve tüzel kişilere, belirli şartlar ve sürelerle, bedelsiz arazi tahsis ederek*” özel ormancılığı geliştireceğini belirtmekte, “*Taş ocağı ve maden aramaları tamamlandıktan sonra çalışma yapılan alanların ağaçlandırılması zorunlu olacaktır.*” vaadiyle mevzuatta zaten var olan bir uygulamayı başlatacağını duyurmaktadır.

AKP'nin ağaçlandırma konusundaki beyanları da icraatlarını sergilemektedir. Orman varlığını 2002'den beri 20,7 milyon hektardan 21,7 milyon hektara yükseltildiği hatırlatılan bildiriye, bu artışın aynı dönemde yapılan “42 milyon dekarlık ağaçlandırma, 654 bin hektarlık erozyon kontrolü faaliyeti ve 2,57 milyon hektarlık rehabilitasyon çalışmasından kaynaklandığı belirtilmektedir. Bildirinin bir başka yerinde ağaçlandırma çalışmalarından yine bahsedilmekte ve “*Ağaçlandırma Seferberliği (2008-2012) kapsamında 5 yılda 2 milyon 430 bin hektar alanda ağaçlandırma çalışması yürüttük. Ağaçlandırmada dünyada ilk üçe girme başarısını gösterdik, 2003-2014 yılları arasında 3 milyar 250 milyon adet fidanı toprakla buluşturduk.*” ibaresi yer almaktadır. Bu genel bilgilerin yanı sıra orman dışında yapılan ağaçlandırmalar da; “*15.500 km karayolu kenarı, 38.000 okul bahçesi, 16.400 ibadethane ve mezarlık, 1.400 sağlık ocağı ve hastane bahçesini ağaçlandırdık. Erozyonla Mücadele kapsamında, Baraj Havzaları Yeşil Kuşak Ağaçlandırmaları Eylem Planı ile bu güne kadar 121 adet baraj ve göletin etrafını ağaçlandırdık*” şeklinde ayrıntılar da bildiriye sayılan icraatlar arasında yer almaktadır. Fakat Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre (TÜİK, 2015); 2014-2015 Eğitim Öğretim yılında Türkiye’de toplam 44513 okul bulunduğu ve bu okulların içinde aynı binayı paylaşan okulların sayısı binlerle ifade edildiğine göre, ağaçlandırıldığı söylenen 38 bin okul bahçesine nasıl ulaşıldığı merak konusu olmuştur.

AKP kent (şehir) ormanlarının mevcut ormanlarda değil de ağaçlandırma yaptığı sahalarda kurulmuş olduğunu düşünüyor olsa gerek, “*Son 12 yılda 4,1 milyar adet fidan üretimi yaptık ve 127 adet şehir ormanı tesis ettik.*” şeklindeki bir ibareye de bildirgesinde yer vermiştir. Yine “*1970’li yıllarda denizlere, göllere ve barajlara erozyonla taşınan toprak miktarı yılda 500 milyon ton iken, son 12 yılda yapılan çalışmalarla bu miktarı 2015 yılında 170 milyon tona düşürdük.*” şeklinde Orman ve Su İşleri Bakanlığının sağlıklı veriler ortaya koyamayan bir açıklamasına yer vermiş (OSB, 2015) ve “*özel sektör fidancılığını destekliyoruz. İthalatı önleyip fidan ihraç eden bir ülke haline gelmek için ilk fidan borsasını 2014 yılında Sakarya’da kurduk.*” şeklinde icraatlarını anlatmaya devam etmiştir.

AKP icraatlarından sonra ileriye dönük seçim vaatlerini de şu şekilde sıralamıştır: “*2015-2019 yılları arasında; 12 milyon 700 bin dekar alanda 1 milyar 250 milyon fidanı toprakla buluşturmayı hedefliyoruz... 2015-2019 yılları arasında 500 adet baraj ve göletin etrafını ağaçlandıracak, Maden Sahaları Rehabilitasyonu Eylem Planları ile de 60 bin dekar alana sahip 1.628 adet terk edilmiş maden sahasını ıslah ederek tabiata kazandıracağız. Erozyonla taşınan toprak miktarını 2019 yılında 140 milyon tona indireceğiz.*”

3.8 Orman ve Çevre

ANAPAR “*Doğayı tahrip eden ve doğa dengesini bozan HES ve termik santral yatırımlarına müsaade etmeyeceğiz. Gerektiğinde halkın onayına sunacağız.*” ve **DSP** “*HES inşaatlarının ve maden aramalarının çevre ve orman zenginliklerimizin yok edilmesi pahasına gerçekleştirilmesine izin vermeyeceğiz. Doğaya ve doğal yaşama zarar veren girişimler durdurulacaktır.*” diyerek, HES ve termik santrallerin inşası için açık kapı bırakmaktadır. **DSP** ayrıca “*orman yangınları, kuraklık ve erozyon*” tehlikesinden bahsetmekte, “*küresel iklim değişimi sonucu ormanların ve doğal bitki örtüsünün tahribinin afet tehlikesi ve riskini daha da artırmakta*” olduğuna dikkat çekmektedir. **MHP** de “*Hidroelektrik santral yapımında, toplumda oluşan duyarlılığı gözeterek yeni bir yaklaşım*” geliştirerek, ekosistemi tahrip etme riski bulunan projelerin projelendirme aşamasında takibi yapılarak, havza bazında değerlendirileceğini, bu konuda “*ÇED mevzuatı ve ÇED’le ilgili kamu kurumlarının yeniden değerlendirileceğini*” beyan etmiştir.

BTP konuya daha farklı açıdan yaklaşmakta; “Türkiye’nin önünde bor, hidroelektrik ve nükleer enerji imkanları” bulunduğunu belirterek; “Hususiyle hidroelektrik santrallerinin yanı sıra kömürle çalışan santraller devreye konacaktır, su kaynaklarımız harekete geçirilecek, doğalgaz çıkarımına hız verilecek, elektrik kaybını önlemek için küçük çaplı ve dar kapsamlı yaygın barajlar ve hidro-elektrik santrallerinin yapımına önem verilecektir.” diyerek ülke kalkınması için çevreyi gözden çıkarabileceğini dile getirmekte, fakat bunların yanı sıra “rüzgar, güneş, dalga enerjisinden bio-mas enerjiye kadar tüm yerli alternatif enerji türlerinin devreye konulacağına” da bildirisinde yer vermektedir.

“Çevreci bir bakışla çevreyi, ormanları ve su kaynaklarını koruyacağını” söyleyen **SP**; “Madencilik faaliyetleri sonucunda tabii halini kaybeden alanların doğaya yeniden kazandırılması için tarafların “Peyzaj Onarım, Kapatma ve Rehabilitasyon Projesi” hazırlaması zorunlu hale getirilecektir.” diyerek, hem mevzuatta zaten var olan bir uygulamayı yeniden başlatacağını iddia etmekte, hem de madencilik faaliyetlerinin doğa da yarattığı tahribatın ortadan kaldırılmasının çok zor olacağını göz ardı etmektedir. **SP** ayrıca “ÇED yerine Stratejik ÇED” önermekte, böylece aynı bölgede hazırlanan projelerin birbirine olan olumlu ve olumsuz etkilerinin de ÇED sürecinde incelenmesini sağlamayı amaçlamakta, bu konuyu açarak “HES’lerin ÇED’leri bölge bazında, makro ve mikro ölçekte yapılacaktır.” demekte, ÇED raporlarının onaylanmasındaki bakan olurunun kaldırılarak, bu yetkiyi “teknik ve idari kadroların bir arada olduğu bir komisyona” devredebileceğini beyan etmektedir. **SP** ayrıca “Kentleşme, sanayileşme ve yapılaşmada ormanlar, meralar ve tarım alanları kullanılmayacaktır, mera ve otlaklar ıslah edilecek, aşırı otlama önlenecek, meralardan ve otlaklardan çiftçi ücretsiz yararlanacaktır. Mera ve otlaklar amacı dışında kullanılmayacaktır.” şeklinde orman, mera ve tarım alanlarını koruyucu ifadelerle de seçim bildirgesinde yer vermiştir.

HDP “Sermaye birikimi için yapılan HES, termik, nükleer vb. enerji projelerine, ekolojik yıkıma yol açan maden işletmeciliğine, endüstriyel atık ve kirlilik sonucunda yaşam alanlarının tahribine yol açan uygulamalara son vererek, nükleere ve radyoaktiviteye dayalı üretim ve yeniden dönüşüm yapılanmasına, tarım alanlarının, meraların, ormanların, kıyıların nükleer atık sahası olmasına izin vermeyeceğini” beyan etmiştir.

CHP de “ÇED raporlarının bilimsel ve tarafsız olarak hazırlanmasını yasal güvence altına alacağız.” şeklindeki değerlendirmesiyle **MHP** ve **SP** gibi ÇED sürecinde yaşanan usulsüzlükleri öne çıkarmaktadır. **CHP** bildirgesinde “enerji politikalarının çevreye duyarlı olacağı ifade edilerek, verimli tarım arazilerinde, ormanlarda, zeytinliklerde, balık üreme havzalarında ve SİT alanlarında enerji santrali kurulmayacağı” beyan edilmektedir. Ayrıca, “havza planlaması kapsamında yer almayan, ÇED ölçütlerine uymayan, eko-sistemi tahrip eden hiçbir HES projesine onay verilmeyeceği” de bildirgenin enerji politikaları içinde yer almaktadır.

CHP ayrıca “Büyük kentlere yakın kırsal bölgelerde, tarım ve ekolojik çeşitlilik siteleri ile botanik bahçeleri” kuracağını, “doğal kaynakların, maden ve taş/kum ocaklarının özel sektöre tahsisinde, karar alma süreçlerine yerel yönetimlerin etkin katılımını” sağlayacağını, “biyolojik çeşitliliğin korunmasını ve artırılmasını hedefleyen alanlar” kurulacağını, madenlerin, su kaynaklarının ve tüm doğal kaynakların ulusal çıkarlar ve toplum yararına, doğaya duyarlılık ilkesi çerçevesinde ve en verimli şekilde” değerlendirileceğini, “kişi başına düşen şehir içi yeşil alan oranını her ilde” artıracığını, “doğa hakları kavramını eğitim sistemine” yerleştireceğini beyan etmiştir.

AKP çevre konusunda seçim bildirgesinde “çevrenin korunmasını sadece ulusal ve uluslararası bir sorumluluk gözüyle değil, nesiller arası hakkaniyeti sağlamak açısından da bir zorunluluk olarak görüyor, iklim değişikliği başta olmak üzere, artan çevresel sorunlara karşı hassasiyet ve tabii afetler konusunda hazırlıklı olmayı en önemli sorumluluklarımızdan biri olarak addediyoruz.” ve “Nitelikli bir kalkınma ortamının tesisinin ancak sürdürülebilir bir çevre yaklaşımı ile mümkün olacağını benimsiyoruz.” şeklinde felsefi yaklaşımlar yapmış olsa bile sözü yine icraatlarına getirmekte; “Hidroelektrik enerji üretim potansiyelini 26 milyar kWh’den 82,8 milyar kWh’e yükselttik. 12 yılda 18’i büyük HES olmak üzere 278 baraj ve 245 gölet inşa ettik, dolgu hacmi bakımından Türkiye’nin 2. büyük, 1.200 Mw’lık kurulu gücüyle 4. büyük baraj ve HES olacak İhsu Santrali ile yıllık ortalama 4,12 milyar Kw/s enerji üreteceğiz” ve

“Birinci atılım döneminde başta küresel ısınmaya neden olan sera gazı emisyonlarının kontrolü olmak üzere, yenilenebilir enerji kullanımının ve enerji verimliliğinin artırılması, atık yönetiminin etkinleştirilmesi, içme suyu ve kanalizasyon gibi hizmetlerin yaygınlaştırılması ve kalitesinin yükseltilmesi, orman ve korunan alanların genişletilmesi, biyolojik çeşitliliğin korunması ile ilgili uygulamalara öncelik verdik ve çevresel göstergeleri iyileştirdik.” şeklinde icraatlarını saymıştır. Daha sonra fazla özeleştiriyeye girmeden; “Küçük hidroelektrik santrallere (HES) ilişkin çevre duyarlılığını en üst düzeyde hayata geçirecek, bu amaçla gerekli düzenlemeleri hızlı bir şekilde yaparak etkili bir şekilde uygulayacağız, iklim değişikliğinin ve su havzalarındaki tüm faaliyetlerin su miktarı ve kalitesine etkilerini değerlendirerek havzalarda su tasarrufu sağlama, kuraklıkla mücadele ve kirlilik önleme başta olmak üzere gerekli önlemleri alacağız.” şeklinde bir açıklama yapmıştır. Doğaya büyük oranda zarar verdiği artık herkes tarafından bilinen nehir tipi HES’ler konusunda halkın tepkisini hafifletmek için olsa gerek, **AKP** 1 Kasım 2015 seçimleri için hazırladığı seçim bildirgesinde; “Prensip olarak 10 MW kurulu gücün altındaki HES’lere izin vermeyeceğiz” şeklinde bir eklemeye gerek duymuştur. Bu ekleme nehir tipi HES’lerin yaptığı tahriplerin az da olsa kabul edildiğinin bir göstergesidir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Seçim bildirgelerinde; ormanların mülkiyeti ve işletilmesi konusuna sadece bir parti (**ANAPAR** ormanların satılmasına ve kiralanmasına karşı) beyanda bulunmuştur. Diğer partiler özelleştirme konusunda olumlu veya olumsuz anlamda herhangi açıklama yapmamıştır. Siyasi partilerin orman mülkiyeti ve işletmeciliği başlığı altında ilgi gösterdikleri konu; orman dışına çıkarılmış alanlar olan 2B alanlarının nasıl değerlendirileceği konusudur. Partiler bu konuya yaklaşımda üçe ayrılmaktadır. Birinci gruptakiler; sanki bu konuda 2012 yılında 6292 sayılı kanunla bu alanların satışıyla ilgili bir düzenleme yapılmamış gibi görüş beyan eden muhalif partiler (**MHP, SP, DP**), ikinci gruptakiler ise; 2012 yılında yapılan düzenlemenin yetersiz olduğunu savunan ve konuyu daha adil bir şekilde çözeceğini iddia eden muhalif partilerdir (**CHP, HDP, DSP**). Üçüncü grupta ise; “40 yıldır çözülemeyen sorunu” 2012’de çıkardığı kanunla çözdüğünü iddia eden iktidar partisi **AKP** vardır. 2002 ve 2007 seçim beyannamelerinde 2B konusuna hiç yer vermeyen **AKP** (Atmış, 2003b; Atmış, 2008), 2011 seçim beyannamesinde 2B alanlarının kamu yararına tekrar düzenlenmesi gerektiğini savunarak, bu konudaki yasal düzenlemenin hazır olduğunu bildirmiş (Atmış ve Günşen, 2011) ve bu vaadini 2012 yılında uygulamıştır. Tabii ki bu düzenlemenin kamu yararına olup olmadığı sorgulanmaya muhtaçtır.

Orman toplum ilişkilerine değinen iki parti (**AKP, MHP**) vardır. Onlar da bu ilişkileri sadece orman köylüsünün kalkındırılması açısından ele alan öneriler sunmuştur. Bu partiler tıpkı 2011 genel seçimlerinde (Atmış ve Günşen, 2011) olduğu gibi; başta kentte yaşayanlar olmak üzere diğer ilgi gruplarının ormanla ilişkileri konusunda bir değerlendirme yapmamışlardır.

Politika ve mevzuat değişiklikleri içinde en öne çıkan vaat; **AKP**’nin toplumsal muhalefetin büyük tepkisi nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi’nden bir türlü geçiremediği “*Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu*”nu yeniden gündeme getireceğini belirtmesidir. Seçimi kazanan **AKP**’nin bu yasayı tekrar gündeme getireceği çok açıktır.

Plan proje ve kadaströ çalışmaları başlığı altında; **ANAPAR**’ın “Genel Havza Planlama”larını yeniden düzenleyeceği, **HDP**’nin “çılgın proje”lerden kaçınacağı, **SP**’nin orman alanlarının kadastral verilerinin uydudan takibini sağlamak için “Orman Alanları Takip Sistemi (ORA-TAS)” kuracağı, **MHP**’nin daha önceki seçimlerde vaat ettiği gibi orman kadaströ ile genel kadaströyü birleştireceği vaatleri öne çıkmaktadır. 2011 genel seçimlerinde de (Atmış ve Günşen, 2011) kadastronun tamamlanmasından çok tapu ve tescil işlemlerini tamamlamayı vaat eden **AKP** ise bu sefer tarih vererek, 2019 yılı sonuna kadar ormanların tamamının tapu ve tescil işlemlerini tamamlamayı vaat ederek, birçok anlaşmazlığa konu olan kadaströ ve mülkiyet sorununun çözümüne ilişkin somut bir öneri sunmuştur.

Ormanlık hizmetleri ve korunan alanlar konusunda kimi partiler (**DSP, MHP, AKP, CHP**) korumadan çok yararlanma eksenli olarak konuya yaklaşmaktadır. Bazı partiler (**ANAPAR, HDP, SP**) ise korumacı bir yaklaşımı öne çıkartarak, mevcut iktidar partisinin doğa ve ormanlar üzerinde aşırı tahrip yaratan

uygulamalarına son vereceklerini, bu tür projeleri iptal edeceklerini belirtmektedirler. **AKP** ise bir yandan her ne kadar “*korunan alanların yönetimi konusunda iyileştirmeler yapacağını*” iddia etse de, diğer yandan iktidarı döneminde uyguladığı tahrip edici-gelir getirici politikaları savunmaktadır. Ayrıca **AKP**'nin iktidarları döneminde artırdığını söylediği korunan alan sayısı ve alanı konusundaki bilgiler de yanıltıcıdır (Atmış ve Artar, 2013)

Ağaçlandırma, özel ormancılık ve teşvikler konusunda **ANAPAR** seferberlik istemekte, **AKP** ve **MHP** özel fidancılığın ve ormancılığın teşvik edilmesini önermektedir. **AKP** ayrıca iktidarının ilk yıllarından beri ağaçlandırma ve erozyon kontrolü konusunda vermekte olduğu yanıltıcı rakamları paylaşmakta bir sıkıntı görmemektedir (Atmış ve Günşen, 2009; Atmış ve Günşen, 2013)

Bir parti hariç partilerin çoğu çevreye ve ormanlara zarar veren nehir tipi HES'ler konusunda düşünce birliği içindedir. Muhalefet partileri (**ANAPAR, DSP, MHP, CHP, SP, HDP**) nehir tipi HES'lerin zararlarına vurgu yapmakta ve bunları ya tamamen iptal edeceklerini, ya da ÇED sürecinde daha hassas davranacaklarını belirtmektedirler. İktidar partisi olan **AKP** dahi 1 Kasım öncesi seçim bildirgesine eklediği bir hükümlerle, artık 10 MW gücünün altındaki HES'lere izin vermeyeceğini açıklayarak, nehir tipi HES'lerin yapmakta olduğu tahripleri bir nebze de olsa kabul etmiştir. Tüm bunlara rağmen **BTP**, su kaynaklarını harekete geçirerek hidroelektrik santralleri devreye koyacağını, barajlar ve hidroelektrik santrallerin yapımına önem vereceğini bildirmiştir.

Siyasi partilerin 2007 ve 2011 genel seçim bildirgelerinde ÇED konusunda hiçbir yorum bulunmamaktadır (Atmış, 2008; Atmış ve Günşen 2011). Oysa 2015 genel seçimlerinde ise **MHP, SP ve CHP**; ÇED süreçlerinin çevre ve orman kaynaklarını korumak konusunda hassas olmadığını, tam tersine bu varlıklara zarar veren yatırımların önünü açan süreçler olduğunu vurgulayarak, bu süreci bilimsel ve tarafsız bir hale getireceklerini, hatta stratejik ÇED yaptıracaklarını (**SP**) belirtmişlerdir.

Yukarıda yapılan değerlendirmeler sonucunda; siyasi partilerin ormanlara yaklaşımları konusunda önemli farklılıklar olduğu, kimisinin ormanlara bir varlık değil de gelir getirecek bir kaynak olarak yaklaştığı, halkın hoşuna gidecek popülist söylemler geliştirdiği, abartılı veya yerine getiremeyeceği vaatlerde bulunduğu ve ormanlar hakkındaki görüşlerini sağlıklı bilgilere dayandırmadığı söylenebilir.

Partilerin seçim bildirgelerinde yer verdikleri vaatleri, hükümet olunca mutlaka yerine getireceklerinin bir garantisi yoktur. Hatta bu vaatlerin çoğunu yerine getirmek konusunda pasif kalmaktadırlar. Fakat seçim bildirgelerinde ormanlar hakkında yer verdikleri ibareler, bilim çevrelerinin ve toplumun o partilerin ormancılık politikaları hakkında bir izlenim oluşturmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda 2002 yılından günümüze kadar yapılan beş farklı genel seçime ait seçim bildirgelerini inceleyen bu çalışma serisi, bu konulara ilgi duyanlar için önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Anonim, 2005. Çevre-Orman ve Halk İlişkileri Raporu. I. Çevre ve Ormancılık Şurası (22-24 Mart 2005-Antalya) Çalışma Belgesi. Çevre ve Orman Bakanlığı Yayını, Ankara, s: 223-244.
- Atmış, E., 2003a. Dünyada ve Türkiye’de ormancılıkta katılım. II. Ulusal Ormancılık Kongresi (19-20 Mart 2003) Kitabı. Türkiye Ormancılar Derneği Yayını, Ankara, s:81-101.
- Atmış, E., 2003b. Ormanlarımız ve siyasal partiler. Cumhuriyetimizin 80. Yılında Bitkisel Üretim Hayvancılık ve Ormancılığımız Kongresi (3 Kasım 2003) Bildiriler Kitabı. Tarım Orkam-Sen Yayını, Ankara, s:189-209.
- Atmış, E., 2008. 2007 Genel seçim bildirgeleri çerçevesinde siyasi partiler ve ormancılık ilişkileri. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi* 10(14): 33-42.
- Atmış, E. ve Günşen, H. B., 2009. Türkiye’de hükümetlerin ormancılık politikaları ve uygulamaları üzerine eleştirel bir değerlendirme: AKP örneği. *Orman ve Av* 85(2): 33-42.
- Atmış, E. ve Günşen, H.B., 2011. 2011 Genel seçimlerinde siyasi partiler ve ormancılık ilişkileri. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 11(2):191-204.

- Atmış, E. ve Günşen, H.B., 2013. AK parti hükümetlerinin ormancılık politika ve uygulamalarının sürdürülebilir orman yönetimi kapsamında analizi. *Orman Mühendisliği* 50 (10-11-12): 8-23.
- Atmış, E. ve Artar, M., 2013. Türkiye’de korumadan kullanmaya yönelik doğa koruma politikalarının değerlendirilmesi. 2023’e Doğru 2. Doğa ve Ormancılık Sempozyumu. 31 Ekim-3 Kasım 2013. Antalya. S:403-422
- Bulut, P. ve Güven, S., 2010. Primary education in political parties’ programs. *Journal of Theory and Practice in Education* 6(2): 281-300.
- Coşkun, A. K., Türker, M. F. ve Öztürk, A., 2015. Türkiye’de tek başına iktidar olan partilerin seçim beyannameleri ve hükümet programlarında ormancılık. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 16(1):72-88, doi: 10.17474/acuofd.21491
- Çağlar, Y., 1979. Türkiye’de Ormancılık Politikası (Dün). Çağ Matbaası, Ankara.
- Çağlar, Y., 2007. Siyasal Partilerin Ormanlarımıza ve Ormancılığımıza Yaklaşımları. Ormancılığımızın Demokratikleşmesi İçin Birlikte Yürüyüş Serisi. 15 S. Ankara
- Çağlar, Y., 2011. AKP, ormanlarımızda ve ormancılığımızdaki gerçekleştirmeleri de saptırıyor. <http://www.odatv.com/n.php?n=akpnin-secim-beyannamesinde-orman-yalanlari-3004111200> (Ziyaret tarihi: 12.11.2015).
- Çağlar, Y., 2015. Siyasal Partiler Ormancılığımız ile Ormanlarımızda da Havanda Su Dövüyor. Ormanlar ve Ormancılık Üzerine Sessiz Tartışmalar Serisi. Basılmamıştır.
- Erdönmez, C., Atmış, E. ve Özden, S., 2010. Türkiye’de ormancılık politikası. In: Akesen, A., Ekizoğlu, A. (Eds.) Ormancılık Politikası. Türkiye Ormancılar Derneği Yayını, Ankara, pp: 101-146.
- Eryılmaz, A. Y., 1985. Ormancılık Politikası Ders Notları. KTÜ Orman Fakültesi Yayını, Trabzon.
- Gümüş, C., 2004. Ormancılık Politikası (Cilt 1). KTÜ Orman Fakültesi Yayını, Trabzon.
- Kapani, M., 1998. Politika Bilimine Giriş. Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Karasar, N., 2014. Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Kavramlar İlkeler Teknikler. Nobel, Ankara.
- Krott, M., 2005. Forest Policy Analysis. Springer Netherlands, doi: 10.1007/1-4020-3485-7
- OSB, 2015. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Resmi WEB Sitesi. Türkiye’de Erozyon Azalıyor. 18.11.2014 tarihli açıklama. http://www.ormansu.gov.tr/osb/haberduyuru/guncelhaber/14-11-8/T%C3%BCrkiye%E2%80%99de_Erozyon_Azal%C4%B1yor.aspx?sflang=tr (Erişim tarihi: 12.11.2015)
- Özdönmez, M., İstanbullu, T., Akesen, A. ve Ekizoğlu, A., 1996. Ormancılık Politikası. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayını, İstanbul.
- Sakal, M., 1998. Siyasal karar alma sürecinde yer alan aktörler ve rolleri. *DEÜİİBF Dergisi* 13(1):211-230.
- TÜİK, 2015. Türkiye İstatistik Kurumu Resmi WEB Sitesi. www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1606 (Ziyaret tarihi: 12.07.2015)
- Türkdoğan, O. ve Gökçe, O., 2012. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi. Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya.
- YSK, 2015a. Yüksek Seçim Kurulu 25. Dönem Milletvekili Genel Seçimi (07 Haziran 2015) kesin seçim sonuçları (Yurtiçi, Yurtdışı ve Gümrük Sandıkları dâhil). <http://www.ysk.gov.tr/ysk/content/conn/YSKUCM/path/Contribution%20Folders/SecmenIslemleri/Secimler/2015M/V/D.pdf> (Ziyaret tarihi: 18/06/2015).
- YSK, 2015b. Yüksek Seçim Kurulu 26. Dönem Milletvekili Genel Seçimi (01 Kasım 2015) kesin seçim sonuçları (Yurtiçi, Yurtdışı ve Gümrük Sandıkları dâhil). <http://www.ysk.gov.tr/ysk/content/conn/YSKUCM/path/Contribution%20Folders/SecmenIslemleri/Secimler/2015M/VES/96-D.pdf> (Ziyaret tarihi: 12.11.2015)